

LADISLAV

ZIBURA

40 DNÍ PEŠO DO JERUZALEMA

40 dní pešo do Jeruzalema

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na
www.bizbooks.cz
www.albatrosmedia.sk

Bizbooks®

Ladislav Zibura

40 dní pešo do Jeruzalema – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2019

Všetky práva vyhradené.
Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť rozširovaná
bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ALBATROS MEDIA a.s.

LADISLAV

ZIBURA

40 DNÍ PEŠO DO JERUZALEMA

LADISLAV
ZIBURA
40 DNÍ PEŠO DO JERUZALEMA

ILUSTROVALI TOMSKI&POLANSKI

**BIZBOOKS
BRNO
2019**

40 DNÍ PEŠO DO JERUZALEMA

LADISLAV ZIBURA

Preklad: Luba Nguyenová Anhová

Ilustrácie: Tomski&Polanski

Jazyková korektúra: Michaela Kobidová

Obálka: Tomski&Polanski

Zodpovedná redaktorka: Luba Nguyenová Anhová

Technický redaktor: Jiří Matoušek

Translation © Luba Nguyenová Anhová, 2019

ISBN v tlačenej verzii 978-80-265-0862-5

ISBN e-knihy 978-80-265-0866-3 (1. zverejnenie, 2019)

Cena uvedená výrobcom predstavuje nezáväznú odporúčanú
spotrebiteľskú cenu.

Vydalo nakladateľstvo BizBooks v Brne v roku 2019 v spoločnosti
Albatros Media, a. s., so sídlom Na Pankráci 30, Praha 4.

Číslo publikácie 35 253

© Albatros Media, a. s., 2019. Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto
publikácie nesmie byť kopírovaná a rozmnožovaná s cieľom rozširovania
v akejkoľvek forme či akýmkoľvek spôsobom bez písomného súhlasu
vydavateľa.

1. vydanie

ALBATROS **MEDIA**

PŘEDMLUVA KE SLOVENSKÉMU PŘEKLADU:

V roce 1952 mého východoslovenského dědečka povolali na vojnu do Českých Budějovic. Zamiloval se tam do ženy, která mu porodila dva syny – a jeden z nich se stal mým otcem. Z chodu dějin je tedy docela zřejmé, že nebýt mého východoslovenského dědečka, tahle kniha by nikdy nevznikla.

Nepomohlo by ani to, kdyby mě snad řízením osudu počali v jiné rodině. Narodit se nějakým jihočeským sedlákům, v životě bych se takhle daleko pěšky nevydal. Pro podobné počiny totiž jeden potřebuje tvrdohlavost a neústupnost, která se u nás dědí po mužské linii.

Kromě dědečka bych rád vzpomenul taky svého slovenského kamaráda Matúše Jankoviče. Oba na knize mají svůj podíl, bohužel si ji už nikdy nepřčtou.

Mám velkou radost, že má kniha poprvé vychází v překladu. A jsem hrdý na to, že to není překlad do cizího jazyka, nýbrž do slovenštiny.

Přeji vám příjemnou zábavu

Ladislav Zibura

CESTOVATEĽSKÁ TÚŽBA

Nepreskúmať za celý svoj život svet, do ktorého sme sa narodili, je podobne čudné, ako si nepozrieť práve použitý toaletný papier. Nekonečná zvedavosť totiž spolu s močením postojacky patrí k najväčším darom, ktoré mladým mužom príroda nadelila. Morálnou povinnosťou všetkých objaviteľov je postaviť sa každému, kto by nás o ne chcel pripraviť. Jedine tak vybudujeme svet, v ktorom sme poháňaní vpred túžbou po poznaní a kde môžeme vyčúrať svoje meno do snehu.

Moja láska k cestovaniu a poznávaniu je stará ako ja sám. Dokonca aj lono svojej mamy som opustil skôr, ako je bežné. Nežnú revolúciu som ale napriek svojmu náhľenu zmeškal o dva roky. Keď mi otec v dvoch rokoch začal čítať namiesto rozprávok dobrodružné knihy, definitívne mi zničil detstvo. Začal som totiž ľutovať, že kvôli svojmu malému telu nemôžem prežívať rovnaké dobrodružstvá ako ich hrdinovia. Presnejšie povedané, ja som bol pripravený, ale mama nesúhlasila. Zatrhla mi aj cestu okolo sveta, ktorú som si naplánoval v prvom ročníku osemročného gymnázia.

6 Neukojenú túžbu po cestovaní a slobode mi vynahradzovalo jedlo. Vďaka nemu som sa až do štrnástich rokov nemusel zaoberať zbytočnosťami, akými sú šport či dievčatá, a mal som dostatok času venovať sa encyklopédiám a televízii. Okrem beštiálnej nadváhy som celé detstvo vynikal aj neobyčajnou nešikovnosťou. Vďaka dobrému úrazovému poisteniu sa mi podarilo pravidelne prispievať do rodinného rozpočtu bez toho, aby som musel podniknúť niečo nebezpečné. V mojich lekárskejších správach sa objavujú kuriozity ako dvojité fraktúry píšťaľy pri bobovaní či zlomenina ruky po údere futbalovej lopty.

Inokedy sa mi podarilo zlomiť si malíček pri florbale, keď som zakopol cestou na striedačku. Ťažký otras mozgu a rozbitá hlava na cyklistickom výlete s rodinou by v tomto kontexte nezneli nijako zvláštne, keby som ich neutrpel v okamihu, keď som tlačil bicykel do kopca.

Nadváhy sa mi podarilo zbaviť až v puberte vďaka behu, jazde na bicykli a začínajúcej mentálnej anorexii. Navzdory tomu, že som v puberte objavil aj pôvab alkoholu, moja obľúba športu nejaký čas vydržala. Spoločne s kamarátom Jirkom sme podnikali pešie výlety s jediným cieľom – úplne sa zničiť. Vrcholom nášho snaženia bola jesenná výprava z Prahy do Českých Budějovic. Oných 160 kilometrov sa nám vtedy podarilo prekonať za 36 hodín. Keby som v polovici cesty neomdlel a už od Benešova u Prahy škaredo nenadával, išlo by o pekný športový výkon. Vtedy som pochopil, že pešo sa dá dôjsť skutočne ďaleko. A tiež, že chodiť pešo ďaleko skutočne bolí.

Pešie púte u mňa majú výrazne maskulínny začiatok – po prvýkrát som sa o nich dočítal v rubrike „Príbehy čitateľiek“ v časopise *ONA Dnes*. Invalidná pútnička nadšene opisovala, ako na vozíčku podnikla púť do Santiaga de Compostela a stretla tam najlepších ľudí na svete. Ešte v ten deň som sa rozhodol, že tam po maturite pôjdem tiež. Mama nadobudla dojem, že na ceste nepochybne zomriem, čo je vzhľadom na jej predchádzajúce skúsenosti s nešikovným Ládikom viac ako pochopiteľné. Aby som mamu upokojil, pustil som jej film *Cesta*, ktorý púť do Santiaga opisuje. Bohužiaľ, nenapadlo mi prečítať si predtým anotáciu. Počas premietania totiž vyšlo najavo, že film sa začína príbehom mladého muža v mojom veku, ktorý zomrie v prvý deň cesty v Pyrenejach. Púť potom uskutoční jeho otec, ktorý na ceste postupne rozprašuje popol svojho syna. Film to bol pekný a dojemný, mamu ale neupokojil.

Mama týždeň po maturite (rok 2011) uverila môjmu sľubu, že Pyreneje obídeme, vypražila rezne a spoločne s bratom a otcom ma odprevadila na vtedy ešte ruzynské letisko. Tento nepodstatný detail uvádzam preto, že aj keď to možno z knihy nevyplýva, sme skvele fungujúca rodina. Mladý Ládik sa na púti do Santiaga prvýkrát v živote musel starať sám o seba, ale zvládol to dobre. Navyše zistil, že ľudia sú celkom fajn. Po mesiaci a 900 kilometroch cesty sa mi podarilo doraziť až k oceánu, kde podľa stredovekých pútnikov končil svet. Svoj prvý veľký úspech som sa rozhodol osláviť vypitím fľaše ginu na útesoch. Pred pýchou ma vtedy ochránila prvá veľká rana osudu, ktorý ma odvtedy usmernil ešte veľakrát. Cestou naspäť z útesu som sa totiž kvôli prílivu trochu topil a zo Santiaga de Compostela sa mi potom poradilo odletieť na zlé letisko. Odvtedy si pamätám, že vo Frankfurte sú dve letiská, a tiež sa bojím lietať.

Rok bol dostatočne dlhý čas na to, aby som zabudol na všetky bolesti púte a vydal sa na cestu opäť. Tentokrát v sprievode svojho kamaráta Michala do Ríma. Rodičia si dodnes myslia, že som vychádzal od prahu nášho domu, v skutočnosti sa ale naša púť začala o dve hodiny neskôr pri pohárikú whisky v kaviarni Horká Vana. Michal sa odo mňa nakoniec odpojil v Innsbrucku, pretože mu bolo horúco. Mne bolo tiež horúco, ale nemal som sa od koho odpojiť, a tak mi nezostalo nič iné, ako do Ríma dôjsť. Počas celých 1 400 kilometrov som bol v blízkom kontakte s autom len raz – keď ma zrazilo na priechode. Celá cesta ma vyšla iba na 240 eur. Tridsať eur som navyše našiel na ceste a osemdesiat vyhral na automatoch. Do pôvodného cieľa svojej cesty som ale nedorazil. Vo Vatikáne ma totiž odmietli vpustiť do Chrámu svätého Petra, ku ktorému pútnici tradične smerovali. Po návrate domov som o svojej púti poskytol prvý rozhovor v živote. Novinárka mu dala titulok „Do Talianska sa už

v živote nechcem vrátiť, hovorí mladý pútnik“, a dodnes mám preto strach z každého auta rozvážajúceho pizzu.

V roku 2013 sme sa s Michalom zišli znova, aby sme naplánovali ďalšiu cestu. Bol to deň po Budějovickom polmaratóne, na ktorom som sa trikrát povracal medzi divákov, preto nad pešou chôdzou zvíťazil bicykel. Náš plán bol jednoduchý – po prúde Labe bez mapy dôjsť k Severnému moru a v poriadku sa vrátiť naspäť. Ja som vyrazil na bicykli svojho otca, Michal zase na bicykli svojej sestry. Do cieľa sa nakoniec nepodariť dôjsť ani jednému z nás. Michal sa odo mňa znovu odpojil, tentokrát v Prahe-Davli. Nízko posadené sedlo bicykla jeho sestry mu totiž presililo kolenné väzy. Ja som síce k moru prišiel, avšak kvôli zlyhaniu orientácie pri jazde bez mapy to nebolo Severné more, ale Baltské. Druhá rana osudu ma postihla v Berlíne. Tam som triumfálne vytiahol mapu zakúpenú so zľavou v antikvariáte. Bohužiaľ sa ukázalo, že na nej chýba celý západný Berlín. Tento zážitok ma inšpiroval k tomu, aby som ďalšiu púť znova podnikol bez mapy.

10 V roku 2014 prišlo to, čomu som sa už nemohol vyhýbať. Aby som uzavrel trojlístok najvýznamnejších stredovekých pútí, bolo treba vyraziť do Jeruzalema. Kvôli vojne v Sýrii ale neexistoval rozumný spôsob, ako naplánovať neprerušovanú trasu, ktorú by som mohol prejsť počas letných prázdnin. Nakoniec som sa rozhodol ísť autobusom k bulharsko-tureckým hraniciam, pešo dôjsť na tisíc kilometrov vzdialené letisko v Antalyi a odtiaľ preletieť do Izraela, kde púť dokončím. Letné horúčavy, vojna v Izraeli a pôstny mesiac ramadán v Turecku sľubovali naozaj neopakovateľný zážitok. Aby som z cesty bez mapy urobil ešte väčšie dobrodružstvo, rozhodol som sa vopred nezisťovať nič o miestach, ktoré mám navštíviť. Vzrušujúce, že? No veď uvidíte.

PÚTNICKÁ TÚŽBA

Nahý si prišiel na svet a nahý vychádzaš na púť. Je pozoruhodné sledovať, ako na púti miznú rozdiely medzi ľuďmi. Do Santiaga bok po boku neputujú právnik, študent a dôchodca, ale len traja ľudia. Svoje všedné životy totiž nechávajú doma a do Santiaga sa vydávajú ako deti, ktoré objavujú úplne nový a neznámy svet. Na počiatku púte sú všetci rovnako neskúsení – a žiadny titul ani peniaze im nepomôžu vyhnúť sa pluzgierom alebo znovu nájsť cestu, keď sa stratia.

Pešie púte majú tradíciu prakticky vo všetkých svetových náboženstvách. Kresťania sa viac ako tisíc rokov vydávajú k hrobom svojich svätých, podniknúť púť do Mekky je jednou z hlavných povinností pravoverného moslima, židia putujú k troskám Šalamúnovho chrámu, hinduisti zase chodia tisíce kilometrov pozdĺž Gangy. Tradícia pútí do určitej miery súvisí s tým, že pešia chôdza bola kedysi jediným dostupným spôsobom prepravy. V tomto ohľade sa, mimochodom, stredovekým pútnikom približujem, pretože nevlastným vodičský preukaz. Keď pôjdeme o trochu ďalej, pútnictvo je staré ako ľudstvo samo. Prví ľudia počas svojho života na ceste za potravou prešli desaťtisíce kilometrov a nikdy nezostávali dlho na jednom mieste. Naše telo je pre chôdzu dokonale prispôsobené a obradný aj praktický význam chôdze je jedna z mála vecí spájajúca všetky civilizácie, ktoré kedy vznikli.

Od okamihu, kedy som sa o peších púťach dozvedel po prvýkrát, mi vrtalo hlavou, prečo to všetci tí ľudia vlastne robia. Púte totiž nie sú len prežitkom z dôb dávno minulých. Každý rok sa ich zúčastňuje viac a viac ľudí – len do Santiaga minulý rok prišlo okolo 200-tisíc pútnikov. A hlavnou motiváciou

pútnikov nie je len viera – dobrá polovica z týchto ľudí sú obyčajní pohanovia. Myslím, že existuje len málo vecí, ktoré ľudia robia tisíce rokov a nedávajú žiadny zmysel. Preto ma púť lákala čím ďalej tým viac. Chcel som spoznať, čo ľuďom dáva. Prečo kvôli púti aj dnes opúšťajú pohodlie svojich domovov, aby dobrovoľne trpeli bolesťou a únavou na nekonečnej ceste. A k tomu všetkému tá úžasná historická tradícia. Púť akoby pomáhala preklenovať celé stáročia. Aj dnes vďaka nej môžete prežiť prakticky to isté, čo ľudia mnoho generácií pred vami. To všetko ma lákalo tak veľmi, že som o púti sníval niekoľko rokov.

Keď sa mi konečne podarilo vyraziť do Santiaga, bola to pre mňa úžasná príležitosť. V osemnástich rokoch som sa mohol baviť s ľuďmi, ktorí na púť na rozdiel odo mňa nevyrážali z čistej zvedavosti. Bolo fascinujúce počúvať, čím si v živote prešli a prečo na púť vyrazili. Na mesiac sa mi otvorili dvere k ich životným skúsenostiam, o ktoré sa so mnou ochotne delili. A čo samotná cesta? Tá bol prenádherná. Každý deň úplne nová krajina, ktorou človek prechádza bez náhľenia a v úplnom tichu. Odpočinok pri malých potôčikoch, čerstvé ovocie na desiati, večerné víno s ostatnými pútnikmi a zaspávanie pod klenbami kláštora na tých najpohodlnejších matracoch na svete. Cesta do Santiaga ma presvedčila o tom, že všetky ťažkosti síce k púti patria, ale je úplne zbytočné sa ich obávať. Chôdza sa totiž odohráva len na pozadí všetkého ostatného a na problémy je ľahké zabudnúť. A tiež som zistil, že na púti je všetko úplne inak. Váš život sa vďaka nej zo dňa na deň prevráti naruby. Táto zmena nie je trvalá. Ale dostať sa zo zabehnutých koľají je jedinečný a obohacujúci zážitok.

Púť do Ríma bola pre mňa úplne iná. Nikto nerozumel tomu, čo a prečo robím. Väčšiu časť cesty som strávil len sám so sebou bez toho, aby som sa kvôli jazykovej bariére mal

s kým baviť. A čas strávený s Michalom? Je to môj dobrý kamarát a spoločnú cestu sme si užili. Avšak potvrdilo sa mi to, o čom hovoria všetci skúsení pútnici – cesta v osamotení má svoje neopakovateľné čaro. Všetkých tridsaťsedem nocí som spal pod šírym nebom, často ma trápil hlad a smäd. Chodiť sa dalo len po cestách, takže okolo mňa celé dni prechádzali tisíce áut. Aby som si skrátil čas, denne som chodil aj päťdesiat kilometrov. Na ceste ma ale sprevádzalo množstvo až neuveriteľných náhod a priateľských ľudí. Prešiel som taktiež množstvom krásnych historických miest a užíval si podmanivú krajinu Apenín a Toskánska. Napriek, alebo snáď vďaka, všetkej tej horúčave, hladu a spaniu v prírode na púť do Ríma spomínam ako na jedno z najkrajších období svojho života. Myslím si, že pre mňa bola presne tým veľkolepým a náročným dobrodružstvom, ktorým si potrebuje prejsť snáď každý mladý muž.

Trojťždňová cesta na bicykli k Baltskému moru mi ukázala iba to, že pešia chôdza má svoju zvláštnu atmosféru, ktorá sa nedá nahradiť. Cyklista sa totiž musí mať neustále na pozore a sústrediť sa na jazdu. Pri chôdzi, naopak, môžem úplne zabudnúť a vnímať len okolie. Monotónny a pomalý pohyb pôsobí ako meditácia, vďaka ktorej si človek pripadá, akoby sa vznášal úplne mimo priestor a čas. Chôdza predstavuje návrat ku koreňom ľudského pokolenia a učí ma byť trpezlivým. Neexistuje spôsob, ako spoznať krajinu lepšie, než ju meter po metri prejsť pešo. Každý krok ma približuje k novému zážitku. A chôdza je pomalá iba zdanlivo. Vďaka tomu, že mám na svet dostatok času, totiž zisťujem, aký fascinujúci je každý jeho kút. Vnímam aj tie najmenšie detaily a objavujem život tam, kde som ani netušil, že by mohol existovať.

Púte pre mňa nepredstavujú náboženský ani športový výkon. Nedokážem ale vysvetliť, prečo sa na ne vlastne vydávam. Niekde v hĺbke duše jednoducho cítim, že mi majú čo dať. Samotná realita púte pritom nie je vždy idylická a občas sa sám seba pýtam, prečo to všetko vlastne podstupujem. Avšak v spomienkach púť ožíva vlastným životom – stáva sa z nej dôležitý životný míľnik a zdroj inšpirácie. Nie je týždeň, kedy by som si nespomenul na niečo, čo som na cestách prežil. Zvyčajne sa zasmejem nejakej situácii alebo si v mrzutej chvíli pripomeniem okamihy úplnej slobody. Nehľadám v tom žiadnu filozofiu a nenahováram si, že by mi púte nejako zmenili život. Mám rád povrchné veci, užívam si všetky výdobytky modernej doby, vyhýbam sa nepohodliu a veľmi mi chutí káva aj pivo. Len si myslím, že je fajn získať zážitky zo sveta, kde je všetko úplne inak. Akoby tým človek dával dokopy mozaiku života. A zistil som, že je celkom praktické sa za týmito zážitkami vydávať pešo.

SPISOVATEĽSKÁ TÚŽBA

Vždy ma bavilo počúvať ľudí, ktorí pre niečo pociťujú naozajstnú vášeň. A mrzí ma, že o svojich milovaných činnostiach nehovorí častejšie. Či už zbierajú známky, behajú maratóny alebo hrajú na trombón, mali by zahodiť svoju skromnosť a rozprávať o tom každému, koho to zaujíma. Keď už nám niečo pripadá ako najlepšie na svete, je správne sa pre to pokúsiť nadchnúť aj ostatných. Alebo snáď poznáte zaujímavejšiu konverzáciu ako rozhovor s človekom, ktorý je skutočne zapálený pre danú vec?

Čítanie kníh vo mne odjakživa vzbudzuje zvláštnu frustráciu z vlastnej malosti. Všetky tie vyspelé diela od skúsených autorov mi pripomínajú, že nikdy nemôžem dosiahnuť ich úroveň a pravdepodobne ani prežiť taký zaujímavý život. Vždy som si hovoril, že s tým asi nič nenarobím. Avšak teraz mám príležitosť celú vec zmeniť a rozriediť svet literatúry knihou od neskúseného autora, ktorý nemá problém podeliť sa o najrôznejšie cestovateľské obyčajnosti. Táto časť mi vo väčšine kníh o cestovaní chýbala. „Kam tí ľudia chodili na záchod?“ pýtal som sa sám seba. „Stalo sa im vôbec niečo zábavné, alebo len liezli na tú horu?“ vrtalo mi v hlave. Myslím si, že moji kolegovia, začínajúci autori, často zabúdajú na jednu vec. Čitateľ neberie do ruky ich knihu len preto, aby sa dozvedel o tom, aké úžasné veci dokázali. Kdeže. Chce, aby sa autor odhalil v celej svojej nahote a nič mu netajil. Miluje informácie zo zákulisia a teší sa na každú pikantnú a provokatívnu pasáž. Ak sa rozprávač práve štylizuje do roly Mirka Dušína, môže viesť pekný monológ. Poučný, inšpiratívny a zaujímavý, ale stále len monológ. Ale čo keď čitateľ s rozprávačom občas nesúhlasí? Potom sa kniha mení na dialóg. Čitateľ môže autorovi odporovať, nenávidieť

ho a ohovárať ho pred kamarátmi, aby len o pár stránok ďalej zistil, že to možno myslel inak. Napísať podobne provokatívnu knihu bola tá najľahšia vec na svete. Môj denník, ktorému som sa na púti venoval niekoľko hodín denne, stačilo prakticky len prepísať do počítača.

Nepochybujem o tom, že vás niektoré pasáže tejto knihy pobúria. Verte ale, že to bol jediný spôsob, ako rozprávať svoj príbeh bez toho, aby som vám niečo zatajoval. Nepochybne vás bude tiež iritovať môj strohý novinársky sloh. Aj v tom som nevinne. Tri roky sa nado mnou, študentom žurnalistiky na Masarykovej univerzite, vznáša hrozba mäsitých úst magistra J. Č., ktoré sa zamračia pri každom nadbytočnom slove. Tento vzácny muž ma prostredníctvom farbistých podobienstiev a humorných príbehov z praxe naučil vážiť si čas čitateľa a neplytvať ním. Ekonomická fakulta mi zase pomohla osvojiť si pojem „komparatívna výhoda“. Každý by sa mal venovať tomu, v čom je oproti ostatným veciam relatívne najlepší. V mojom prípade to na poli literatúry rozhodne nie sú lyrické ani dojemné opisy, ale sarkazmus, úsečnosť a stručnosť. To však nič nemení na tom, ako hlboko mám rád ľudí. Oni sú fakt ohromne super. Vo svojich žartoch tak voči nim zostávam prísny, ale spravodlivý. Schytávajú ich úplne všetci a ja v prvom rade. Takto je to podľa mňa fér.

Natíska sa otázka, prečo som vlastne túto knihu napísal. Možno vás to prekvapí, ale bolo to kvôli vám. Ja totiž chcem, aby ste išli tiež.

DEŇ 1.

Snáď každý človek na ceste do úplne neznámej krajiny cíti určitý strach. Bojí sa, že sa tam nedohovorí, okradnú ho, chytí exotickú chorobu a zomrie v krutých bolestiach. Sotva ale krajinu aspoň trochu spozná, väčšina pôvodných obáv sa rozplynie. Zistí, že tam žijú ľudia ako on, nikto ho nechce zabiť a dostane maximálne hnačku. Je škoda, že si tento svoj omyl neuvedomujeme pri hodnotení krajín, v ktorých sme nikdy neboli. Možno by sme ich tak ľahko neodsudzovali.

V malom mestečku Pinarhisar na západe Turecka lenivo plynulo júlové popoludnie. Ľudia sa pred zničujúcou poludňajšou horúčavou schovávali vo svojich domovoch. Aj v pohodlí gaučov sa nad nimi ale vznášala desivá kliatba pôstneho mesiacu ramadán. Od východu do západu slnka ich ústami nesmie prejsť celkom nič – voda, jedlo, cigareta, a dokonca ani bravčová klobáska. Pri mešite zastavil starý autobus a škripavo otvoril dvere. Vystúpil z nich zvláštny človek, ktorý do mestečka až zúfalo nezapadal. Sotva tento krehký blondavý mladík opustil klimatizovaný autobus a nadýchol sa horúceho vzduchu, zbabelo utiekol do tieňa stromu. Z veľkého batoha potom vytiahol tubu opaľovacieho krému a začal si ním natierať svoju bledú pokožku. Cestujúci ho súcitne pozorovali. Bolo im jasné, že v tejto krajine nemôže človek ako on prežiť.

Čo keby som vám teraz povedal, že sa tento dvadsaťdvaročný človečik rozhodol pešo prejsť polovicu Turecka a Izraela? Mali by ste o neho starosť? Ja áno, pretože ho dobre poznám. Ten mladík som totiž ja. Práve stojím na autobusovej zastávke v hnusnom tureckom meste a premýšľam o tom, ako môže byť niekde na svete taká horúčava. A toto je môj denník. Nič

úžasné, iba starý linajkový zošit, ktorý môj dedko ešte niekedy za normalizácie priniesol z práce. Ale to nič, tak či tak som dysgrafik. Navyše doň budem písať prasaciny. Viete napríklad, ako som pred dvoma dňami v Brne začal svoju cestu do Turecka? Nahovoril som jednému dievčaťu v bare, že pútnická tradícia velí stráviť poslednú noc so ženou. A skočila mi na to.

Vôbec netuším, ako dlho mi bude cesta trvať. Najskôr niečo okolo dvoch mesiacov. Na chrbte mám batoh, ktorý váži štrnásť kíl. Viac sa jednoducho niešť nedá. Zbalil som si do neho iba oblečenie, spací vak, hamaku, turistické palice, elektronickú čítačku kníh, lekárničku, opaľovací krém, pastu, sprchový gél, foťák, trištvrte kila bravčovej slaniny, chlieb, liter vody, plyšového medvedíka a tento denník. To mi bude musieť stačiť, nedá sa nič robiť. Aby som si to urobil ešte dobrodružnejšie, nemám so sebou ani mapu, len zoznam veľkých miest, ktoré chcem prejsť. Spať budem vonku alebo u ľudí, ktorí ma pozvú k sebe domov. A pôjdem iba pešo. Žiadne autá, motorky, bicykle, osly ani kone. Len jedna jazda trajektom a jeden let kvôli vojne v Sýrii. Inak poctivá púť plná pluzgierov, sparenín, nočných môr a cnenia za mamou.

Pôvodne som si chcel o miestach, cez ktoré budem prechádzať, niečo zistiť. Plán ale zmenil článok „Jedovaté hady a pavúky v Turecku“. Usúdil som, že veľa čítam a málo chodím. A tak vrcholom mojich príprav bolo zriadenie cestovného poistenia k platobnej karte. Stojí 350 korún na rok a hradí aj repatriáciu mŕtveho tela. Šťastie praje pripraveným... Ale teraz sa už

20 teším na to, až konečne vyrazím. Posledné dva dni som strávil v autobusoch a neplánovane šiel aj kus pešo a potom stopom. Podviedla ma totiž bulharská autobusová spoločnosť Metro. Predali mi lístok do Edirne, kam ale autobus vôbec nemal zachádzať, pretože mieril do Istanbulu. A tak ma vyhodili v noci

na diaľnici asi dvadsať kilometrov od mesta. Po ceste ma skoro zožrala svorka psov. Nezostalo mi nič iné ako utiecť a počkať, až ma niekto cez ich územie zvezie stopom. Tri hodiny som sedel na kameni pri ceste, čakal na východ slnka a rozhodol som sa vrátiť domov. Takže každý kilometer, ktorý teraz prejdem, bude nad rámec plánu. Ale dosť rečí, je čas vyraziť.

Prvé kilometre prebehli prekvapivo dobre. Pred zničujúcimi účinkami UV žiarenia ma chránil klobúk a hrubá vrstva opaľovacieho krému, pred všetkým ostatným nepremožiteľný optimizmus. Mal som úprimnú radosť, že po všetkých tých útrapách cesty autobusom sa moja púť konečne začala. Z cesty sa mi ponúkal krásny výhľad na nekonečné polia slnečníc, ktoré sa múdro odvracali smerom od slnka. „Istanbul 168 kilometrov“ ukazovala prvá tabuľa, na ktorú som natrafil. To znamená, že ma od perly Orientu delí sotva šesť dní cesty. Povzbudivé a radostné! Ešte viac ma ale potešili moji starí kamaráti vodiči kamiónov. Veľa z nich totiž o existencii pútnikov vie a zdraví ich. Niet divu, veď so mnou zdieľajú prakticky rovnaký osud. Avšak len jeden z nás má klimatizáciu.

Prvý kontakt s miestnym obyvateľstvom mi okrem radu srdečných úsmevov priniesol tiež konverzáciu v tej najhoršie predstaviteľnej angličtine. Asi tridsaťročný muž znepokojene sledoval, ako si pri napájadle vyzúvam svoje ťažké topánky a umývam si nohy. Keď zistil, že idem ďaleko, rozhodol sa venovať mi svoje sandále. „Tvoje topánky Turecko nie dobré. Vezmi moje topánky, ja kúpim nové,“ naliehal na mňa. K dobrodincovi, ktorý mal nohy o štyri čísla menšie ako ja, som bol ale neoblomný. Nakoniec sme sa dohodli na kompromise a ja som si odniesol kilo marhúľ. Moje talianske topánky, s ktorými sme spoločne prešli už tritisíc kilometrov, zostali zachránené.

Pekné odpočívadlo s urastenými stromami a potôčikom priam prosilo o to, aby si na ňom nejaký pútnik doprial neskorší obed. V rámci projektu budovania náboženskej tolerancie na oboch stranách som si k ramadánovému obedu vybalil bravčovú slaninu, nakrájal ju na tenké rezančky a labužnícky si ju vkladal do úst. Perverzne prejedený prvým poriadnym jedlom za posledné dva dni som sa potom zvalil do trávy a tvrdo zaspal. Zo zaslúženého odpočinku ma vyrušila až matka s dvomi deťmi, ktoré hlučne vtrhli do môjho rurálneho apartmánu. Chlapec bol ozbrojený plastovou pištoľou, to mi ale nezabránilo v tom, aby som sa s ním a jeho sestrou začal hrať. Pretože s malými ľuďmi neviem veľmi dobre zaobchádzať, nenapadlo mi nič lepšie, než ich naučiť dávať si high five, low five a podobné hlúposti. Deti táto aktivita prekvapivo zaujala a na okamih som mal podozrenie, že sa mi ich podarilo nadchnúť pre neškodnú a priateľskú aktivitu. To ale chlapec vyvrátil hneď po mojom odchode. Keď som deťom mával na rozlúčku, akurát svojej sestre zozadu držal pištoľ pri hlave a nútil ju dať si s ním high five. No hej, Ladislav, prvé kultúrne nedorozumenie je tu.

Podvečer sa pri mne zastavila dvojica cyklistov, ktorí mali namierené do Istanbulu. Potešilo ma, že sa za poznávaním Turecka nevydávam sám, a sľúbil som im, že na nich v Istanbule počkám. Inak mi cesta nepriniesla nič zaujímavé. Snáď iba zistenie, že slnečnice po celom dni cesty okolo slnečnicového poľa strácajú svoj pôvab. Večer som sa dostal do mesta Vize a rozhodol sa vyskúšať sľubovanú moslimskú pohostinnosť. V záhrade rodinného domu totiž sympatická rodinka práve popíjala kávu, čo vo mne prebudilo túžbu po kofeíne. Prepracovať sa k vysnívanej šálke bolo jednoduché. Stačilo pár minút zvedavo nazerať cez plot a prijali ma medzi seba. Našu konverzáciu tlmočila po rumunsky hovoriaca babička. Pravdaže, keby som

vedel po rumunsky a ona by mala zuby, dohovorenie by bolo jednoduchšie, ale aj tak ma naše stretnutie obohatilo po materiálnej aj duchovnej stránke. Rodine som ochotne zjedol všetku baklavu a na rozlúčku ešte pooberal slivky.

S príchodom tmy sa neodvratne priblížil okamih, kedy bolo potrebné nájsť si miesto na spanie. To vždy v novej krajine sprevádza veľa mrzutostí. Než sa naučím odhadnúť, čo je bezpečné, paranoidne sa snažím ubytovať na miestach vzdialených od všetkého živého. Kolonizáciu Turecka mi ale tentokrát uľahčil dôchodca obývajúci malú budú pri zrúcanine hradu za mestom. Tento pán má zvláštnu záľubu – byť ku všetkým milý. Vo svojom príbytku hostí mladých chalanov zo širokého okolia, ktorí tam chodia hrať videohry, listovať pornočasopisy a riešiť problémy dospievania. Slizkú odpornosť interiéru plne nahrádzala srdečnosť hostiteľa, ktorý so mnou popíjal čaj a po rusky mi rozprával o svojom živote. Stará sa o zrúcaninu a svoju budú premenil na kiosk, ktorý je centrom stretávania sa miestnej mládeže. Hanblivé moslimské dievčatá sa tam dostanú, iba ak si ich privedie niektorý z chalanov, avšak pre chalanov predstavuje polorozpadnutá budova stredobod spoločenského diania v meste. Môžu si tam totiž tajne dať pivo a vyfajčiť cigaretu. A starý pán je rád, že sa okolo neho niečo deje.

„Veľmi rád tu prespím, ale radšej by som si ľahol vonku,“ vysvetľoval som opatrne svojmu hostiteľovi, prečo nechcem spať na jeho preležanom gauči. Nerád by som ho urazil, keď bol ku mne taký milý. „Si môj hosť, môžeš ležať, kde chceš,“ odvetil mi rozhodne. Zaspať v hamake v záhrade mi po dvoch dňoch bez spánku trvalo sotva minútu. Unavení ľudia jednoducho nemajú na nostalgii, radosť ani pozeranie sa na hviezdy čas.

DEŇ 2.

Jednou z prvých vecí, ktoré vám po ceste napadnú, je to, že do cieľa nemôžete nikdy prísť. Bolia vás nohy a chrbát, objavujú sa prvé pluzgiere a nemôžete vystáť tie príšerné horúčavy. Je vám jasné, že v takomto stave jednoducho 1 400 kilometrov nemôžete vydržať. A je to jedine dobre. Keď sa slepo nesústredíte na cieľ, môžete si viac užívať prítomnosť. Navyše prestanete počítať kilometre, ktoré vás delia od konca cesty, ale máte radosť z tých, ktoré ste už prešli. A to je výrazne veselšie počítanie.

Zavesený vo svojej hamake som sa oddával snívaniu až do štvrtí na deväť. Tá vec je neskutočne pohodlná, raz si ju budem musieť zaobstaráť do domova dôchodcov. Celý deň v nej budem ležať a rozprávať sestríčkám dobrodružné zážitky zo svojho života. Potom jedného dňa povolí zle uviazaný uzol, ja spadnem na zem, dolámem si panvu a zomriem. Ak ma v Turecku nezožerú psy, naozaj to tak urobím. Rýchlo som si pobalil veci a išiel sa rozlúčiť so svojím hostiteľom. Pretože chalani za tovar z jeho kiosku platia, prišlo mi správne urobiť to isté. Bola to ale veľká chyba. „No jasné, Česi,“ poznamenal a pokrútil hlavou, keď som mu hádzal peniaze do pokladničky. Trochu ma potešilo, že nás tento pán na rozdiel od zvyšku sveta nepovažuje za zlodejov, ale za chorobne platiacich. Môj čin sa ho ale očividne dotkol. Nedá sa nič robiť, budem musieť byť opatrnejší a sporivejší. Miestna kultúra si to žiada.

Cesta nebola o nič zaujímavejšia ako včera. Prechádzal som niekoľkými tiahlymi mestami, ktoré predstavovali zhmotnenie nezaujímavosti. Výhodou miest ale je, že sa v nich stretávajú heretici ignorujúci ramadán. „Çay, çay,“ volali na mňa celý deň priateľskí ľudia z kaviarní, bistier a stánkov v túžbe

ČO ZNAMENÁ „ÇAY, ÇAY“

Çay, çay v preklade znamená čaj, čaj. Zvyčajne ale dostanete iba jeden. Tradične sa pije z malého pohárika, osladený dvoma kockami cukru.

pohostiť mladého turistu. A ja som ochotne prijímal. V ten deň som zasadol k šálke čaju v siedmich rôznych podnikoch. Na tureckom čaji si miestni náramne zakladajú. Všade sa pije len jeden druh – čaj Rize, ktorý pochádza z rovnomernej hornatej provincie. Kilogram si môžete v obchode kúpiť asi za sto korún, jeden pohárik hotového nápoja vás v kaviarni stojí päť až desať korún. Ale ako už vieme, keď vás niekto pozval, platiť sa nesmie. Stačí chváliť a usmievať sa. Podľa antropológov je pôvodným zmyslom úsmevu a smiechu ukázať, že máte dobré úmysly. A majú pravdu. Sedel som pri ceste v skupine asi desiatich chlpatých Turkov. Žiadny z nich neovládal cudzí jazyk a ja zase ani slovo po turecky. A tak sme spolu len pili čaj, smiali sa a mali radosť. Slová ani ruky sme pri pití čaju nepotrebovali. Účel nášho stretnutia bol predsa jasný. Jednoducho ma v duchu tradície chceli pohostiť, pretože prechádzam ich dedinou a zjavne idem ďaleko. Ešte šťastie, že sa v Turecku nepije alkohol. Keby som namiesto každého čaju dostal štamperlík slivovice, pravdepodobne by mi explodovala pečeň. Snáď práve toto je dôvod, prečo žiadna stredoveká pútnická trasa nevedla cez Valašsko.

Deň mi priniesol predovšetkým ďalší kontakt so spaľujúcou tureckou horúčavou. Už o jedenástej doobeda som stažka oddychoval pri napájadle pre dobytok. Predsavzatie piť

